

سلام

جمهوری اسلامی ایران

شورای عالی حوزه علمیه قم

حوزه علمیه فاطمه الزهرا (س)

مقطع آموزشی : سطح ۲

موضوع

راه‌های پیشگیری از طلاق عاطفی زوجین از منظر قرآن و روایات

«گروه حضرت رقیه (س)»

استاد راهنما

سیده پروین موسوی

اعضای گروه تحقیق

مریم محمدی

سیده سمیرا افتخاری

مهدیه عزیزی

شکوفه میرزایی

سال

۱۴۰۳-۱۴۰۴

چکیده

خانواده مهمترین رکن و نهاد اجتماعی است که بستر شکوفایی و تبلور ارزش های والای انسانی است، تا زمانی این بستر رشد برقرار است که زن و مرد مکمل یکدیگر بوده و یار و غمخوار یکدیگر باشند اما وقتی زندگی زن و مرد در کنار یکدیگر به سردی گرایش پیدا کند، طلاق عاطفی اتفاق می افتد، در حالی که تقاضای طلاق قانونی در کار نیست، گاهی اوقات داشتن فرزند یا دیدگاه منفی جامعه نسبت به طلاق رسمی باعث می شود زوجین با وجود طلاق عاطفی از یکدیگر جدا نشوند، که همین امر موجب به وجود آمدن مشکلات جبران ناپذیری برای زوجین می شود، پژوهش حاضر با هدف پیدا کردن راه های پیشگیری از طلاق عاطفی در دیدگاه اسلام به رشته تحریر در آمده است که روش تحقیق آن، از لحاظ دستیابی به هدف کاربردی است و به لحاظ گردآوری اطلاعات، کتابخانه ای و نوع پردازش توصیفی- تحلیلی است، که به نتایجی دست یافت، از جمله اینکه راههای پیشگیری از طلاق عاطفی در دو بعد نظری و عملی دسته بندی شد، در بعد نظری می توان توجه به آموزه های دینی در رابطه با همسر، شناخت علایق و سلیق همسر قبل از ازدواج، شناخت آداب و رسوم محل زندگی همسر، پیدا کردن هم کفوی در اعتقادات، مهم ترین راهکارهای پیشگیری از طلاق عاطفی است، و در بعد عملی گذشت و خوش اخلاقی، احسان و توجه به یکدیگر، توجه جدی به خواسته های همسر و برآورده ساختن آن ها، ایجاد برابری و تطابق در مسائل روحی، جسمی و جنسی و عدم انتظارات سخت و غلط، و عدم توجه به مداخله ی دیگران در زندگی مشترک و ... اشاره نمود.

کلید واژه: پیشگیری، طلاق عاطفی، زوجین، راهکار نظری، راهکار عملی

مقدمه

از منظر اسلام خانواده نهادی است دارای جایگاه و قداست ویژه، تا جایی که در حدیثی از پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) نقل شده است: «ما بنی بناء فی الإسلام أحب إلى الله تعالی من التزویج» در اسلام هیچ بنیادی نزد خدا محبوب‌تر از ازدواج نیست، ولی دنیای مدرن امروزی که بر قله علم و تکنولوژی نشسته است، با همه پیشرفت‌هایش، در مسئله خانواده درمانده شده و تحصیلات عالی، رفاه و امکانات بسیار خوب زندگی، آموزش‌های روانشناسی و روانشناختی و غیره، هیچکدام نتوانستند از سردی روابط در زندگی انسان‌ها جلوگیری کنند و هر روز شاهد نزاع همسران، دادگاه‌های خانواده و بالارفتن آمار طلاق و به ویژه طلاق عاطفی هستیم. آیات قرآنی و روایات رسیده از معصومین (علیهم السلام) برای قوام و استحکام خانواده و همچنین جلوگیری از سردی روابط زوجین (طلاق عاطفی) دستورات و تاکیدات فراوانی را دارد و چنانچه این باور دینی در دل و روح انسان‌ها رسوخ کند، بسیاری از معضلات و مشکلات خانوادگی، کاسته خواهد شد. بدون تردید طلاق عاطفی در زوجین می‌تواند به انحرافات اخلاقی، افسردگی، عدم اعتماد به نفس، و بسیاری از مشکلات روحی و جسمی و اخلاقی، منجر شود. زن و مرد با مدیریت و درایت باید سعی کنند تا رابطه‌ی خود را در قالب چارچوب‌های اعتقادی، روانی و اخلاقی حفظ کنند و از عواقب بد آن پیشگیری نمایند. زن و مرد ممکن است برای جبران این نقیصه از طریق روابط الوده و اشتباه اقدام نموده و موجب سردرگمی و مشکلات روحی فراوان برای خود و دیگران شوند. زوجین باید به مرحله‌ای از درک و فهم متقابل برسند که هیچکس نمیتواند مشکل آنان را برطرف نماید، بلکه با برقرار کردن روابط عاطفی، صمیمی و توأم با گذشت و معرفت می‌توانند زندگی آرام و با برکتی را برای خود ایجاد نمایند.

اهمیت پرداختن به موضوع طلاق عاطفی این است که ممکن است این مسئله باعث هزاران مشکل اخلاقی، رفتاری و اجتماعی در فرد و جامعه شود و نظام خانواده را متلاشی نماید. بنابراین ضرورت دارد تا در این زمینه تحقیقات دقیق و مشروحی انجام شده و نتیجه‌ی آن از طریق آموزش در رسانه‌های مختلف، به اطلاع عموم رسانده شود. نویسندگان این تحقیق تلاش نموده‌اند تا با استفاده از آیات قرآن، روایات رسیده از معصومین (علیهم السلام) به بررسی راهکارهای نظری و عملی پیشگیری از طلاق عاطفی بپردازند. روش تحقیق در این نوشتار به شکل نقلی و روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای (دستی و رایانه) و روش پردازش اطلاعات تحقیق، توصیفی و تحلیلی است. در مورد طلاق عاطفی و عوامل به وجود آمدن آن و راههای پیشگیری تاکنون کتب و مقالات بسیاری به چاپ رسیده است که در اینجا به عنوان پیشینه تحقیق به برخی از این تالیفات اشاره می‌شود:

مقاله‌ی «اثر بخشی آموزش تنظیم هیجان بر فرسودگی زناشویی و طلاق عاطفی زنان متقاضی طلاق، نویسنده فرهاد اصغری و همکاران، نشریه فصلنامه مددکاری اجتماعی، ۱۳۹۷، شماره ۲۳، در این تحقیق که به صورت آماری در سال ۱۳۹۴ در شهر رشت تهیه شده است، هدف از این پژوهش را بررسی تاثیر آموزش تنظیم هیجان بر فرسودگی زناشویی و طلاق عاطفی زنان متقاضی طلاق مشخص نموده است. جامعه آماری این پژوهش را زنان متقاضی طلاق مراجعه کننده به دادگستری شهر رشت در سال ۱۳۹۴ تشکیل داده است. در این پژوهش سی نفر از زنان متقاضی طلاق که شرایط ورود به پژوهش را دارا بودند، با استفاده از روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و گواه تقسیم شدند»

مقاله‌ی «ساخت، تحلیل و هنجاریابی آزمون طلاق عاطفی، فاطمه محمدی و همکاران، نشریه فرهنگی تربیت زنان و خانواده، شماره ۳۹، ۱۳۶۹، در این پژوهش هدف مطالعه آماری که

نتیجه‌گیری

نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که چنانچه زن و مرد از نظر مسائل اعتقادی و مذهبی با یکدیگر همسان و هم‌کفو نباشند و نتوانند در این زمینه مشترکاتی را پیدا کنند، در آینده باعث فشار روانی طرفین شده و به طلاق عاطفی دچار خواهند شد علت دیگری که در ایجاد طلاق عاطفی تاثیر بسیاری دارد عدم همسانی در اخلاق و خلق و خو با یکدیگر است، که خیلی زود به طلاق عاطفی منجر خواهد شد. این در حالی است که در روایات بسیاری می‌خوانیم که سنت و روش ائمه معصومین (علیهم السلام)، رابطه عاطفی و محبت‌آمیز با همسران بوده است، به گونه‌ای که هم خود به آن عمل می‌کردند و هم به دیگران درباره آن سفارش می‌فرمودند.

اختلاف فاحش در رفتار، منش و شخصیت زن و شوهر که نتوانند درک صحیح از رفتار و منش یکدیگر داشته باشند و یا از لحاظ شخصیتی با یکدیگر اختلاف داشته باشند، نیز منجر به طلاق عاطفی خواهد شد. چنانچه زن و مرد از نظر جسمی و تمایلات جنسی با یکدیگر اختلاف داشته باشند به طلاق عاطفی ختم خواهد شد. کم‌صبری به ویژه در مقابله با ناملایمات و مصیبت‌ها، عدم شباهت مزاج زوجین با یکدیگر، اختلاف فاحش سطح علمی و سواد زوجین، عدم درک متقابل از یکدیگر و ازدواج با افرادی که از شهر و دیار دیگر و با فرهنگ، آداب و رسوم متفاوتی هستند، در ایجاد طلاق عاطفی دخالت غیرمستقیم خواهد داشت. زن و مرد باید در زندگی زناشویی به تمامی مسائل ریز و درشت زندگی خود اعم از بهداشت و آراستگی، سنت‌ها، خانواده‌ی طرفین، متفاوت بودن علاقه‌ها و سلیقه‌ها و بسیاری از مولفه‌های دیگر توجه و دقت نمایند تا زندگی مسالمت‌آمیز و توأم با مهر و محبت داشته باشند. در پایان پیشنهاد می‌شود موضوع طلاق عاطفی در رسانه‌ها، مراکز آموزشی مثل حوزه و دانشگاه، مورد توجه محققین خبره و آگاه قرار گیرد و با زبان ساده و منطقی به مردم اطلاع‌رسانی شود.

منابع و مأخذ

* قرآن کریم

* سید رضی ، محمد بن حسین ، گردآورنده نهج البلاغه ، مترجم محمد دشتی ، انتشارات

مشهور ، قم ، ۱۳۷۹ ش

۱. ابوالحبیب، سیدعلی، شناخت طبایع، انتشارات راه کمال، چاپ ۱، ۱۳۸۶ ش

۲. امام خمینی ، سید روح الله ، توضیح المسائل مراجع، ج ۱، نشر آثار امام خمینی، ۱۳۹۲

ش

۳. آذرنوش، آذرتاش، فرهنگ معاصر عربی، نشر نی، فارسی، ج ۱، ۱۳۹۴ ش

۴. پاینده، ابوالقاسم، (مترجم و گردآورنده)، نهج الفصاحه، مجموعه کلمات حضرت رسول

اکرم(ص)، نشر جاویدان، ۱۳۷۶ ش

۵. تمیمی آمدی، عبدالواحد، غرر الحکم و درر الکلم، مترجم: محمد رحمتی شهررضا،

چاپ اول، قم: نغمه قرآن، ۱۳۹۴ ش

۶. حرعاملی، محمد ابن الحسن، وسایل الشیعه، انتشارات اسلامی، تهران، ۱۳۶۷ ش.

۷. حسین زاده ، سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت (ع) در تربیت فرزند ، نشر پژوهشگاه

حوزه و دانشگاه، ۱۳۹۷ ش

۸. حسینی ، داود، روابط سالم در خانواده، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۹ ش

۹. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، چاپ دوم از دور جدید، دانشگاه تهران، تهران،

۱۳۹۱ ش

۱۰. راغب اصفهانی، المفردات فی غریب القرآن، ترجمه حسین خداپرست، انتشارات

نوید اسلام، چاپ ۵، ۱۳۸۸ ش

۱۱. صدوق، محمد بن علی، **من لا یحضره الفقیه**، محقق، غفاری، علی اکبر، قم، دفتر انتشارات اسلامی، چاپ دوم، ۱۴۱۳ق
۱۲. طباطبائی، محمدحسین، **تفسیرالمیزان**، ترجمه موسوی همدانی، انتشارات جمهوری اسلامی، ۱۳۹۰ش
۱۳. طبرسی، حسن بن فضل، **مکارم الاخلاق**، ترجمه میر باقری، ابراهیم، تهران، انتشارات فرهانی، ۱۳۶۵
۱۴. عامل، جمال الدین محمد، **لمعۃ الدمشقیه**، چاپ قم، موسسه اسماعیلیان، ۱۳۷۵ش
۱۵. عمید، حسن، **فرهنگ فارسی عمید**، تهران، امیر کبیر، چاپ سی و هشت، ۱۳۹۰ش
۱۶. غزالی، محمد ابن محمد، **احیاء علوم الدین**، انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ ۷، ۱۳۹۰ش
۱۷. فیض کاشانی، محمد محسن، **محجه البیضاء**، قم: جماعه المدرسین موسسه نشر اسلامی، ۱۴۱۷ق قرائتی، تفسیر نور، ج ۱، ص ۳۴۶
۱۸. قرائتی، محسن، **تفسیر نور**، ناشر موسسه در راه حق وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۷۴ش
۱۹. کلینی، محمد بن یعقوب: **الکافی**، تحقیق علی اکبر غفاری، تهران، ۱۳۸۸ق.
۲۰. متقی هندی، علاءالدین ابن حسام الدین، **کنز العمال**، انتشارات دارالکتاب العلمیه، ۱۴۱۲ق

۲۱. مجلسی، محمد باقر، بحارالانوار، موسوی همدانی، دار الکتب الاسلامیه، چاپ ۴، ۱۳۸۲ش
۲۲. مطهری، یادداشت های استاد، انتشارات صدرا، ج ۵، ۱۳۸۵ش
۲۳. معین، محمد، فرهنگ معین، تدوین سید جعفر شهیدی، انتشارات امیر کبیر تهران، ۱۳۸۸ش
۲۴. مندراس، هانری و گوروچ، ژرژ، مبانی جامعه شناسی، انتشارات امیرکبیر، چاپ ۶، ترجمه باقر پرهام، ۱۳۸۴ش
۲۵. منسوب به امام رضا (علیه السلام)، الفقه المنسوب الی الامام رضا علیه السلام، قم، مؤسسه آل البيت عليهم السلام لإحياء التراث، ۱۴۰۶ق
۲۶. نجفی، شیخ محمد حسن، جواهر الکلام، تصحیح محمد قوچانی، چاپ بیروت، ۱۹۸۱م
۲۷. واثقی، قاسم، درسهایی از اخلاق مدیریت، انتشارات سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ سوم، ۱۳۷۴ش
- نشریات و پایگاه های اینترنتی:
۲۸. پایگاه اینترنتی دفتر حفظ و نشر آثار آیت الله خامنه ای، <https://farsi.khamenei.ir>
۲۹. غیرتمند، مقاله آثار فردی و اجتماعی حجاب و نقش آن در امنیت اجتماعی زنان، پایگاه اطلاع رسانی حوزه، ۱۴۰۱/۸/۱۸

تمیمی آمدی، عبدالواحد، غرر الحکم و درر الکلم، مترجم: محمد رحمتی شهررضا، چاپ اول،

قم: نغمه قرآن، ۱۳۹۴ ش